

Jeremia 45

1 Het woord dat de profeet Jeremia gesproken heeft tot Baruch, de zoon van Neria, toen hij deze woorden uit de mond van Jeremia op een boekrol schreef, in het vierde jaar van Jojakim, de zoon van Josia, de koning van Juda:

2 Zo zegt de HEERE, de God van Israël, tegen u, Baruch:

3 U zegt: Wee mij toch, want de HEERE heeft aan mijn leed nog meer verdriet toegevoegd. Ik ben moe van mijn zuchten. Ik vind geen rust.

4 Dit moet u tegen hem zeggen: Zo zegt de HEERE: Zie, wat Ik gebouwd heb, ga Ik afbreken, en wat Ik geplant heb, ga Ik wegrukken, zelfs heel dit land.

5 En zou ú voor uzelf grote dingen zoeken? Zoek ze niet, want zie, Ik ga onheil brengen over alle vlees, spreekt de HEERE. Maar u zal Ik uw leven ten buit geven in alle plaatsen waarheen u zult gaan.

Baruch

Jeremia 45 gaat in het bijzonder over Baruch. Wij kennen hem misschien vooral wel uit Jeremia 32. We lezen in dat hoofdstuk de geschiedenis met de neef van Jeremia en de verkoop van zijn land. Daar komt op een zeker moment Baruch om de hoek kijken. Baruch is schrijver. Misschien zouden wij hem vandaag notaris noemen. Jeremia koopt het land van zijn neef. Baruch maakt er een officiële koopakte van met een kopie. De geschiedenis overstijgt de familie van Jeremia want God maakt er een *profetische handeling* van. Baruch moet de koopakte in een kruik doen zodat hij lang bewaard kan blijven, want – en dat is goed nieuws – er komt volgens de HEERE een tijd dat er weer land gekocht en verkocht zal worden in Israël. Jeremia 32:13-15 *Ik gaf Baruch voor hun ogen deze opdracht en zei: Zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Neem deze brieven, deze koopbrief – de verzegelde en deze opengelaten brief – en doe ze in een aarden pot, zodat ze vele dagen in goede staat blijven. Want zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Er zullen weer huizen en akkers en wijngaarden gekocht worden in dit land.* We herinneren ons Baruch als de man die de koopakte opstelde met die neef, maar feitelijk is hij al veel eerder op het toneel verschenen. Want die koopakte speelt tegen het einde van de regering van koning Zedekia, terwijl wij Baruch al tegenkwamen in de tijd van de koning die voor die tijd aan de macht was in Juda: Jojakim. Het speelde reeds op het moment dat Jeremia een schrijver zocht voor zijn boek.

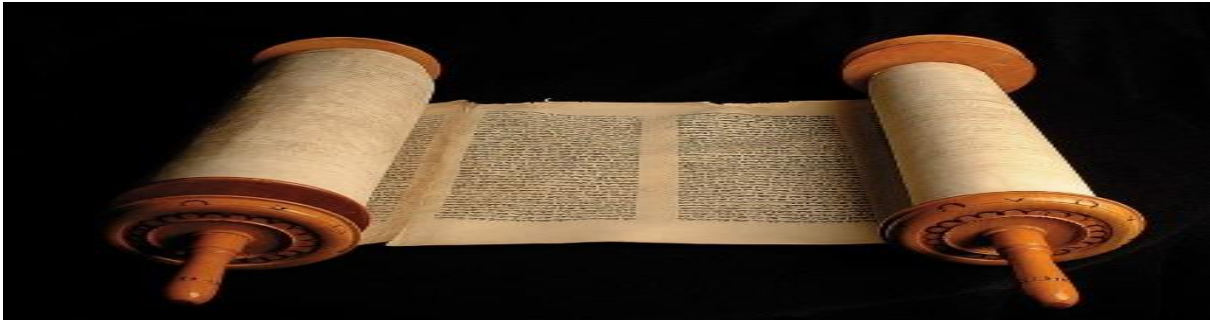
Baruch reeds bekend bij Jeremia in de tijd van koning Jojakim.

Baruch de schrijver van het boek Jeremia

Jeremia kon misschien zelf niet lezen of schrijven. We vermoeden dit omdat hij – als hij van God een boek moet maken van de profetieën – een schrijver zoekt en die in Baruch vindt. De HEERE wil dat Jeremia er een boek van maakt omdat het – als ze het allemaal op een rijtje hebben – mensen helpt om de ernst van de situatie te onderkennen. Dan gaan ze misschien hun leven wel veranderen. Wie

weet? Jeremia 36:1-4 *Het gebeurde in het vierde jaar van Jojakim, de zoon van Josia, de koning van Juda, dat dit woord van de HEERE tot Jeremia kwam: Neem u een boekrol en schrijf daarop alle woorden die Ik tot u gesproken heb over Israël, over Juda en over alle volken, vanaf de dag dat Ik tot u gesproken heb, vanaf de dagen van Josia tot op deze dag. Misschien zullen die van het huis van Juda luisteren naar al het onheil dat Ik hun denk aan te doen, zodat zij zich bekeren, ieder van zijn slechte weg en Ik hun ongerechtigheid en hun zonden zal vergeven. Toen riep Jeremia Baruch, de zoon van Neria. En Baruch schreef uit de mond van Jeremia al de woorden van de HEERE die Hij tot hem gesproken had, op de boekrol.* De conclusie dat Jeremia – omdat hij een schrijver voor zijn boek zocht – zelf niet zou kunnen lezen en schrijven is wellicht wat al te vlot getrokken. Ieder zijn vak, zeg maar. Jeremia was geen schrijver van beroep, maar kon vermoedelijk zelf ook wel lezen en schrijven. Wel is het zo dat Jeremia aan Baruch vraagt om het boek voor te lezen op het tempelplein, maar dat vindt zijn oorzaak in iets anders: Jeremia mag op dat moment niet in de tempel komen. Jeremia 36:5 *En Jeremia gebiedt Baruch: Ik word tegengehouden, ik kan niet in het huis van de HEERE komen. Daarom moet u zelf gaan en uit de rol voorlezen waarop u uit mijn mond de woorden van de HEERE hebt opgeschreven, ten aanhoren van het volk in het huis van de HEERE op de vastendag. U moet ze ook voorlezen ten aanhoren van alle Judeeërs die uit hun steden komen.* Jeremia heeft herhaaldelijk voor veel gedoe gezorgd op het tempelplein en dat heeft hem blijkbaar een gebiedsverbod opgeleverd. Als Jeremia niet had kunnen lezen, had hij dat waarschijnlijk eerder als argument gebruikt.

En Baruch schreef uit de mond van Jeremia al de woorden van de HEERE die Hij tot hem gesproken had, op de boekrol.

Schrijvers in het Nieuwe Testament

Hoe zat dat met de schrijvers van het Nieuwe Testament? Van Paulus is bekend dat hij wel kon lezen en schrijven, maar ook hij had vaak een schrijver aan wie hij zijn brieven dicteerde. In de brief aan de Galaten zien we – als dat exemplaar nog in ons bezit zou zijn – de hanenpoten van Paulus. Hij schrijft zelf ook een stukje zodat iedereen die zijn brief leest als het ware het originele bewijs heeft dat Paulus dit echt zelf zegt. Galaten 6:11 *Zie met wat een grote letters ik u met mijn eigen hand schrijf:* Petrus kon vermoedelijk niet zelf lezen of schrijven. Voor hem was het Grieks ook al veel meer problematisch dan voor iemand als Paulus, die in Tarsis geboren was en van huis uit Grieks sprak. Petrus had een schrijver. 1 Petrus 5:12 *Met de hulp van Silvanus, die voor u, naar ik meen, een trouwe broeder is, heb ik met weinig woorden geschreven, u aangespoord en betuigd dat dit de ware genade van God is, waarin u staat.* Johannes schreef vermoedelijk zelf. Johannes 21:24 *Dit is de discipel die van deze dingen getuigt en deze dingen beschreven heeft; en wij weten dat zijn getuigenis waar is.* Dat wordt bevestigd in het boek Openbaring dat ook van zijn hand is. Johannes krijgt in het boek Openbaring namelijk de opdracht van de Heere om aan de gemeenten brieven te schrijven. Openbaring 2:1 *Schrijf aan de engel van de gemeente in Efeze:* Paulus – die geen verschil wil maken tussen mensen – laat onbedoeld merken dat er nogal wat verschil zit tussen hem en de andere apostelen qua opleiding en bijvoorbeeld ook de kunst van het lezen en schrijven. Galaten 2:6 *Maar wat betreft hen die geacht werden iets te zijn – wat zij voorheen waren, maakt voor mij geen verschil; God ziet de persoon van de mens niet aan – zij dus die in aanzien waren, hebben mij verder niets*

opgelegd. Er is in dit opzicht best veel verschil tussen de apostelen. Paulus kon niet alleen lezen en schrijven maar had ook een gedegen theologische opleiding. Handelingen 22:3 *Ik ben een Joodse man, geboren te Tarsus in Cilicië, maar opgevoed in deze stad en aan de voeten van Gamaliël op de meest nauwgezette wijze onderwezen in de wet van de vaderen, een ijveraar voor God zoals u heden allemaal bent.* Op een gegeven moment vraagt hij aan Timotheüs om bepaalde handschriften (boeken) mee te nemen bij een volgend bezoek aan hem. 2 Timotheüs 4:13 *Breng, wanneer u komt, de reismantel mee die ik in Troas bij Karpus achtergelaten heb, en de boeken, vooral de perkamenten.* Ook Johannes is meer onderlegd dan Petrus. Het zal de Bijbellezer opvallen dat Johannes – ook een visserman net als Petrus – blijkbaar op goede voet leefde met de hogepriester in Jeruzalem. Johannes geniet het vertrouwen van de hogepriester want hij is het die – na de gevangenneming van Jezus – Petrus NB binnenlaat in de tuin van de hogepriester. Johannes 18:15,16 *En Simon Petrus volgde Jezus, evenals een andere discipel. Die discipel nu was een bekende van de hogepriester, en hij ging met Jezus het paleis van de hogepriester binnen. Petrus echter stond buiten bij de deur. De andere discipel dan, die een bekende van de hogepriester was, ging naar buiten, sprak met de portierster en bracht Petrus binnen.* Het is opmerkelijk dat Johannes – ook een visser – goede contacten had in hogere kringen. Het zou kunnen zijn dat Johannes en zijn broer Jakobus – vanwege het feit dat hun vader een vissersbedrijf had met arbeiders én in goeden doen verkeerde – een hogere opleiding genoten hebben dan hun vrienden Petrus en Andreas. Jeremia 45 gaat over verschil in opleiding, toekomstverwachting en aspiraties. Baruch had eigenlijk wat anders van het leven verwacht. Wat meer. Hij had ook wel beroemd willen worden. Misschien willen we dat allemaal wel, bewust of onbewust. Goed om daar eens even bij stil te staan in het licht van Jeremia.

Jeremia 45 gaat over verschil in opleiding, toekomstverwachting en aspiraties.

De schrijvers hoorden bij de notabelen van het volk.

Baruch was schrijver. Schrijver werd je niet zomaar in Israël. Wij kennen de schrijversfamilie van Safan. We kennen die mensen alleen al omdat ze redelijk sympathiek stonden tegenover de profeet Jeremia. Maar we komen deze familie ook tegen in de geschiedenis van Jeremia 36 waarin Baruch het boek Jeremia op het tempelplein voorleest. In die geschiedenis merk je dat de schrijvers blijkbaar een soort van gilde vormden. In de kring rondom de koning fungeerden ze als zijn ogen en oren en als zijn schrijvers. Ze schreven vermoedelijk *de kronieken van het koninkrijk* en waarschijnlijk ook *de verdragen en wetten*. Schrijvers – secretaris van de koning – konden namelijk iets wat voor de meeste mensen in die tijd niet was weggelegd: zij konden lezen en schrijven. De schrijvers in deze groep – die we in het tempelpleinverhaal ontmoeten – worden door de Bijbel gezien als *de raadsheren van de koning*. Micha, een telg uit de schrijversfamilie Safan heeft Baruch het boek Jeremia op het tempelplein horen voorlezen. Hij heeft het gevoel dat dit niet goed komt. Wat doet hij? Hij waarschuwt de schrijvers. Waar kon je de schrijvers vinden? In het koninklijk paleis. Jeremia 36:11-13 *Toen Michaja, de zoon van Gemarja, de zoon van Safan, al de woorden van de HEERE uit die*

boekrol hoorde, daalde hij af naar het huis van de koning, naar de kamer van de schrijver. En ziedaar, alle vorsten zaten er: de schrijver Elisama, Delaja, de zoon van Semaja, Elnathan, de zoon van Achbor, Gemarja, de zoon van Safan, Zedekia, de zoon van Hananja, en alle vorsten. Michaja maakte hun alle woorden bekend die hij gehoord had, toen Baruch ten aanhoren van het volk uit die boekrol voorlas. Op dat moment hielden de schrijvers Baruch en Jeremia de hand boven het hoofd. Verderop in dezelfde geschiedenis blijkt dat er nog een groep bestaat, en wel een die in de binnenste kring rondom de koning fungeert. Daaronder zijn een paar van zijn zonen en wellicht mensen uit het leger. De schrijvers stonden dus iets meer op afstand, maar zaten wel dicht bij het vuur.

Het zegel van Baruch (archeologische vondst)

Gedalia, de gouverneur kwam ook uit een schrijversfamilie.

Het zal dan ook niet toevallig zijn dat koning Nebukadrezar een schrijver aanstelt, Gedalia, de zoon van Safan om het land – tenminste wat daar van over is – te leiden. We horen voor het eerst van de naam Gedalia als Nebuzaradan, een afgezant van Nebukadrezar op zoek is naar Jeremia. Jeremia wordt heel vriendelijk behandeld. Hij mag zeggen waar hij naar toe wil. Als Jeremia niet van plan is mee te gaan naar Babel – wat op zich ook gekund had – laat Nebuzaradan hem naar Gedalia gaan. *Jeremia 40:5,6 Zolang hij nog niet terugkeert, wendt u zich dan tot Gedalia, de zoon van Ahikam, de zoon van Safan, die de koning van Babel heeft aangesteld over de steden van Juda, en verblijf bij hem te midden van het volk. Of ga daarheen, waar het in uw ogen juist is te gaan. Daarop gaf de bevelhebber van de lijfwacht hem voedsel voor onderweg en een geschenk, en liet hij hem gaan. Zo kwam Jeremia bij Gedalia, de zoon van Ahikam, in Mizpa. Hij verbleef bij hem te midden van het volk dat in het land was overgebleven.* Als schrijver kon je het dus best ver schoppen. Eerst stond de schrijver dicht bij de koning en toen die weggevoerd was, kon hij zelfs gouverneur worden. Misschien heeft het Baruch wel gestoord dat hij niet de nieuwe gouverneur geworden was. Hij was toch ook schrijver. Daar komt nog bij dat hij op bijzonder goede voet stond met de profeet Jeremia. Het is bekend dat koning Nebukadrezar voor Jeremia een zwak had. *Jeremia 39:11,12 Maar wat Jeremia betrof, had Nebukadrezar, de koning van Babel, bevel gegeven door de hand van Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht: Neem hem mee, houd uw ogen op hem gericht en doe hem geen enkel kwaad. Voorzeker, zoals hij tot u spreken zal, zo moet u met hem doen.* Waarom de vertrouweling van Jeremia, Baruch dan niet tot gouverneur gemaakt? Hij had de goede papieren er voor, maar het werd Gedalia. Het zou zomaar kunnen dat Baruch zich – toen Gedalia was vermoord – meer met de politiek bemoeide dan goed voor hem was. Het is zelfs mogelijk dat hij van mening was dat hij de aangewezen opvolger van Gedalia was. Men kijkt hem er namelijk op aan dat hij als het kwade genius van de profeet Jeremia optreedt. Op het moment dat Jeremia zich ook zelf nog al fel uitlaat over het vertrek uit het land Juda om naar Egypte te gaan, wordt hem voor de voeten geworpen dat Baruch daar achter zou zitten. *Jeremia 43:1-3 Het gebeurde zodra Jeremia geïndigd had tot heel het volk te spreken alle woorden van de HEERE, hun God, waarmee de HEERE, hun God, hem naar hen toe had gezonden, al die woorden, dat Azaria, de zoon van Hosaja, en Johanan, de zoon van Kareah, en al die hoogmoedige mannen, tegen Jeremia zeiden: U spreekt leugens! De HEERE, onze God, heeft u niet*

gezonden om te zeggen: U mag Egypte niet binnengaan om daar als vreemdeling te verblijven. Baruch echter, de zoon van Neria, hitst u tegen ons op, opdat hij ons in de hand van de Chaldeeën geeft om ons ter dood te brengen of ons in ballingschap te voeren naar Babel. Baruch heeft het niet gedaan. Het was de HEERE van Wie Jeremia het Woord doorgaf, maar het tekent wel de situatie en de positie van Baruch. Die moet uit zijn schulp gekropen zijn na de dood van Gedalia. Baruch zat overigens helemaal op de lijn van Jeremia en de HEERE.

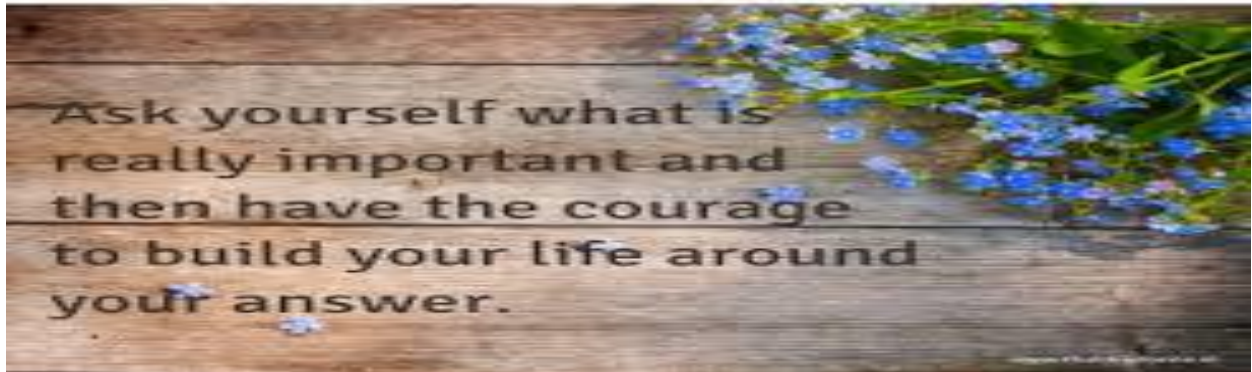

Het woord dat de profeet Jeremia gesproken heeft tot Baruch.

God bewaart de mensen die Hem genegen zijn.

Deze geschiedenis – Ezechiël 45 – is, zoals gezegd van een hele tijd geleden. Het gesprek tussen Jeremia en Baruch speelde volgens het opschrift in het vierde jaar van koning Jojakim. Het moet toen ongeveer 605 v Chr. geweest zijn. Dat is zeker twintig jaar daarvoor. Op dit moment – met de hoofdstukken uit Jeremia 40-44 – bevinden Baruch en Jeremia zich immers in Egypte samen met de vluchtelingen uit Juda. Dat is in ieder geval na 586 v Chr. want in dat jaar werd Jeruzalem door Nebukadrezar verwoest. Men ziet het als een vorm van bescheidenheid van Baruch. Hij heeft zichzelf achteraan gezet als een soort van nawoord. Daar is wel iets voor te zeggen als we bedenken dat de volgende hoofdstukken over een heel ander thema gaan, namelijk *de profetieën tegen de volken*. Daar omt nog iets bij; Het laatste hoofdstuk van Jeremia – hoofdstuk 52 – zou feitelijk een kopie zijn van 2 Koningen 24 en 25. Jeremia 45 zou dus – gedurende een bepaalde tijd – het laatste hoofdstuk geweest kunnen zijn van het boek Jeremia. Bescheidenheid, dat zou heel goed kunnen. Wat ook goed mogelijk is, is een vorm van erkentelijkheid en dankbaarheid. God belooft aan Baruch dat hij – waar hij ook heengaat – het er levend van afbrengt. En wij die het boek Jeremia lezen, zien tot onze vreugde dat Jeremia en Baruch zich weliswaar in een lastig pakket bevinden – zeer vermoedelijk tegen hun wil meegenomen naar Egypte – maar daar ontmoeten ze de Joodse gemeenschappen in allerlei steden en daar zet Jeremia zijn werk als profeet voort. Ondertussen zijn wij er getuige van dat de beide mannen van God nog leven! God vervult Zijn beloftes. Niet alleen Baruch had de belofte uit Jeremia 45:5 *Maar u zal Ik uw leven ten buit geven in alle plaatsen waarheen u zult gaan.* Ook aan Jeremia had de HEERE de belofte gegeven dat Hij hem zou redden van elke tegenstander en uit elke beroerde toestand. Jeremia 1:18,19 *Want zie, Ik stel u heden aan tot een versterkte stad, tot een ijzeren pilaar en tot bronzen muren, tegen heel het land, tegen de koningen van Juda, tegen zijn vorsten, tegen zijn priesters en tegen de bevolking van het land. Zij zullen tegen u strijden, maar zij zullen niet tegen u op kunnen, want Ik ben met u, spreekt de HEERE, om u te redden.* Daar stond wel wat tegenover natuurlijk. De HEERE gaat zeer mannelijk om met Jeremia. We zullen ons realiseren dat mensen als Jeremia en Baruch niet al te snel van slag moesten zijn. Hun vertrouwen op God is sterk op de proef gesteld, alleen al als we denken aan wat de groep onder Gedalia meemaakte, met de moord op Gedalia en de vlucht daarna. Jeremia mocht zich door niemand op de kop laten zitten. Een pittige opdracht die Jeremia voor zover wij dat kunnen beoordelen manmoedig heeft

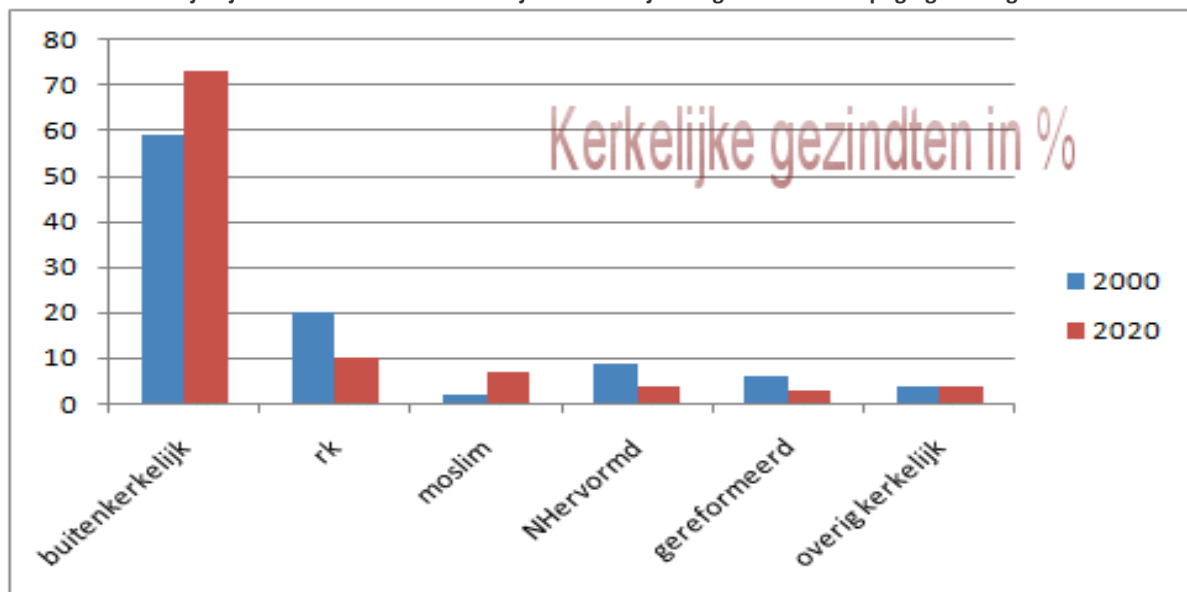
waargemaakt. Die man verdient ons grootste respect. Jeremia 1:17 *U dan, omgord uw middel, sta op en spreek tot hen alles wat Ik u gebieden zal. Wees niet ontsteld vanwege hen, anders zal Ik u ontsteld doen zijn voor hen.* Een vergelijkbare belofte als Baruch kreeg ook de Ethiopiër Ebed Melech. Jeremia 39:18 *Voorzeker, Ik zal u beslist bevrijden. U zult niet vallen door het zwaard en u zult uw leven tot buit hebben, omdat u op Mij hebt vertrouwd, spreekt de HEERE.*

Wanneer iemand op God vertrouwt en zich aan Hem houdt, zorgt God goed voor hem of haar.

Wij hebben de neiging om te zeggen dat het niet goed gaat met Nederland en met Europa omdat we vrij massaal de HEERE de God van Bijbel de rug hebben toegekeerd. We hebben daarin overigens gelijk, maar het is moeilijk dit 'gelijk' te bewijzen omdat er altijd wel dingen speelden in de geschiedenis van oorlog en tegenslag; ook toen Europa nog een christelijk werelddeel was. In het vorige hoofdstuk van Jeremia hebben we gezien hoe gemakkelijk een interpretatie van de feiten kan verschillen. Jeremia zei: 'Het ging slecht met ons omdat jullie andere goden dienden. Nee, zeiden de tegenstanders, het ging niet goed met ons omdat wij stopten met het branden van wierook voor de godin van de hemel.' Ook is het misschien niet lastig om te zeggen dat als we ons als volk massaal bekeren het weer beter zal gaan met ons land en volk. Het mag dan misschien niet lastig zijn om zoiets te zeggen, maar het zal wel lastig zijn om het aan te tonen. Het is heel moeilijk de hand van God aan te wijzen in een tijd van geloofsafval en pogingen het geloof te herstellen. Wat we op grond van Jeremia wel en beter en met zekerheid kunnen zeggen is dat wanneer iemand persoonlijk op God vertrouwt en zich aan Hem houdt hij of zij er van overtuigd mag zijn dat God goed voor hen zorgt. Ook al zegt iemand: 'Ik ben er nog', dan kan dit weinige veel zijn gezien de omstandigheden.

Het zal heel moeilijk zijn de hand van God aan te wijzen in een tijd van geloofsafval en pogingen het geloof te herstellen.

Het vierde jaar van koning Jojakim en het boek Jeremia.

Onze geschiedenis – het gesprek van Jeremia met Baruch – speelt zich af op een moment dat we vrij goed kennen. Het is het moment in het vierde jaar van koning Jojakim dat de HEERE aan Jeremia de opdracht geeft om de profetieën te bundelen. Hij moet er een boek van te maken. Jeremia 45:1 Wij weten dat de HEERE respect heeft voor Zijn volk en – ook in juridische zin als voltrekker van het vonnis – alles gedaan wil hebben wat nodig is om tot een eerlijk oordeel te komen. Jeremia 36:1-3 De HEERE heeft altijd de intentie gehad het volk tot bekering te brengen zodat Hij hen zou kunnen vergeven en het oordeel af kon wenden. Het heeft aan God niet gelegen. Daarvan moet ook het boek getuigen. Inderdaad – daar kunnen wij van mee getuigen – elke bladzijde van het boek Jeremia getuigt van de ernst van de situatie. De mensen kunnen niet zeggen dat ze het niet wisten. Integendeel: ‘Een gewaarschuwd mens telt voor twee.’ Ze wisten het heel goed en ondanks dat, hebben ze hun nek hard gemaakt en hun hart ongenaakbaar. Onbegrijpelijk. Op dat moment komt Baruch in beeld. Jeremia vraagt Baruch om de profetieën op te schrijven. Daarna is er nog veel meer gebeurd. Om iets te noemen. Jeremia heeft aan Baruch gevraagd om de inhoud van het boek voor te lezen op het tempelplein. Dat is een jaar later ook gebeurd op een vastendag voor alle inwoners van Juda en Jeruzalem. Baruch heeft zich van die taak gekweten. Wij vonden het toen ook al niet vanzelfsprekend dat een notaris – wat toch vaak een wat formele man is – zich zo zou inlaten met de inhoud van het boek. Baruch had dat boek wel geschreven, maar hij was niet de auteur. Dat was Jeremia of beter de HEERE. De notaris werd echt partij. Hij heeft zich met Jeremia ook moeten verstoppen, omdat de koning hen zocht. Die man heeft veel uitgestaan met de profetieën van Jeremia. Iets daarvan horen we in ons hoofdstuk als Baruch stem geeft aan zijn angst en pijn. Maar dan blijkt ook al gauw één ding. Het leed van Baruch moet herleid worden tot het moment waarop het boek af was. Want er staat: Jeremia 45:1 *toen hij deze woorden uit de mond van Jeremia op een boekrol schreef, in het vierde jaar van Jojakim (..)* Dat andere – zoals het voorlezen van het boek op het tempelplein en de vlucht en de schuilplaats – is van later datum. Dat speelde namelijk een jaar later. Hier wordt alleen genoemd het dicteren door Jeremia en het opschrijven door Baruch. Iemand zou ook nog kunnen denken aan het tweede boek dat Jeremia in samenwerking met Baruch heeft geschreven. Want het eerste boek is inderdaad door de koning in de openhaard gegooid en verbrand. Daarna kwamen Jeremia en de schrijver Baruch met een vergelijkbare versie die zelfs nog wat uitvoeriger was op een aantal punten. Maar dat ‘tweede boek’ kan hier niet bedoeld zijn, omdat die geschiedenis speelde in het vijfde jaar van koning Jojakim. Het gaat om het boek dat in het vierde jaar van koning Jojakim tot stand kwam.

Wee mij toch, want de HEERE heeft aan mijn leed nog meer verdriet toegevoegd.

Baruch werd verdrietig van het boek Jeremia.

Het optekenen van de profetieën daar moet Baruch dus verdrietig van geworden zijn. Hij raakte helemaal van zijn stuk. Totaal uit zijn doen. Hij had het niet meer. Hij schreef met inkt en met tranen, zou je kunnen zeggen. De geschiedenis greep hem aan. Hij was een van de weinigen die een inktzwarte wolk boven Jeruzalem zag hangen, maar niemand anders zag die wolk, zo leek het. Jeremia moet dat gemerkt hebben. Dat kon hem niet ontgaan. Hij citeerde en Baruch schreef, maar

die zat soms gewoon te huilen. Dan kon hij even niet schrijven. Het is aangrijpend. Baruch moest er van zuchten en zuchten. Hij zag de bui hangen en kon er niets tegen ondernemen. Alles zou gebeuren. Baruch is zich wezenloos geschrokken. Baruch lijkt ook wel aangegeven te hebben wat hem dwars zat. In het woord van Jeremia refereert de HEERE aan wat Baruch had gezegd. Jeremia 45:2,3 *Zo zegt de HEERE, de God van Israël, tegen u, Baruch: U zegt: Wee mij toch, want de HEERE heeft aan mijn leed nog meer verdriet toegevoegd. Ik ben moe van mijn zuchten. Ik vind geen rust.* Men zegt dat dit de pastor in Jeremia wakker riep. Het lijkt er inderdaad op dat Jeremia de HEERE geraadpleegd heeft 'Wat hij nou toch aan moest met Baruch die zo uit zijn doen was?' Paulus heeft ook zo'n soort uitdrukking dat hij 'smart op smart had'. Hij zat in die tijd in de gevangenis wat op zich al geen pleziertje was natuurlijk. Toen stuurde de gemeente van Filippi iemand om hem te helpen. Zo ging dat in het Midden Oosten dat de familie of vrienden voor de gevangene zorgen. Maar nou werd die man ook nog ziek. Epafroditus heette hij. Die man werd doodziek. In plaats van hulp had Paulus er een groot probleem bij: de zorg voor Epafroditus. Maar gelukkig ging die man niet dood. God heeft hem gespaard. Hij knapte weer op zodat Paulus geen verdriet op verdriet had, zoals hij dat noemt. Het kan een mens ook teveel worden. Een christen is ook maar een mens. Filippenzen 2:25-27 *Ik heb het echter nodig geacht Epafroditus naar u toe te sturen, mijn broeder, medearbeider en medestrijder en uw gezant en dienaar in wat ik nodig had, omdat hij vurig naar u allen verlangde en in grote angst verkeerde, omdat u gehoord had dat hij ziek was. Hij is inderdaad ook ziek geweest, tot dicht bij de dood, maar God heeft Zich over hem ontfermd, en niet alleen over hem, maar ook over mij, opdat ik niet droefheid op droefheid zou hebben.* Zo voelde Baruch zich ook. Het werd hem gewoon teveel. De HEERE heeft zijn leed met leed vermeerderd. Het stapelde zich allemaal op en toen is hij bijna omgevallen met zijn grote verdriet. Hij hield zich een tijd goed totdat hij ineens begon te huilen en bijna niet meer kon ophouden. Jeremia was er verlegen mee. Maar gelukkig gaf God antwoord. De HEERE blijkt heel goed te weten hoe Baruch er voor staat en wat er in hem omgaat. God haalt de woorden van Baruch aan.

Ik ben moe van mijn zuchten. Ik vind geen rust.

God maakt Baruch realistisch.

Jeremia gaat er heel pastoraal mee om. Pastoraat in de ouderwetse zin van het woord. Jeremia wil echt met een Woord van God komen. Wij mensen kunnen bijzonder vriendelijk voor elkaar zijn en de genade van God doet veel met ons, maar feit is dat de gelovige wil weten hoe God er in staat. Hoe kijkt de HEERE hier nu tegen aan? God Die Baruch verdriet doet – zo voelt Baruch dat – is de enige Die hem kan opbeuren. Misschien ziet Baruch het verkeerd. Mogelijk leefde hij met te hoge verwachtingen van het leven? Is Baruch op dit moment te pessimistisch? Pas als de HEERE Zelf antwoord geeft kan Baruch verder. In die zin kunnen we jaloers zijn op Baruch. Als gelovige wil je weten hoe God tegenover je staat. Hoe God je situatie beziet. Medegelovigen komen meestal met

een positieve duiding, maar is het altijd positief? Broeders en zusters komen met bemoediging. Is de situatie altijd bemoedigend? Als we het antwoord van de HEERE goed verstaan wil God Baruch een realistische kijk op de dingen geven. Baruch hoort van oordelen, van de verwoesting van Jeruzalem en Juda. God had kunnen zeggen dat hij zich op dit punt vergist. Maar dat doet de HEERE niet. De HEERE onderstreept de indruk die de profetieën bij Baruch nalaten. Baruch ziet het juist. God gaat uitrukken wat Hij gepland heeft. Hij breekt af wat Hij gebouwd heeft. Het is niet anders. Jeremia 45:4 *Dit moet u tegen hem zeggen: Zo zegt de HEERE: Zie, wat Ik gebouwd heb, ga Ik afbreken, en wat Ik geplant heb, ga Ik wegrukken, zelfs heel dit land.* Maar het is niet alleen realisme wat God aan Baruch wil leren. De HEERE leert Baruch ook om af te zien van zichzelf en naar God te kijken. Wat doen de profetieën van Jeremia met Baruch? Ze maken Baruch heel verdrietig. Hij ziet zijn hele bestaan tot op de grond toe afgebroken worden, zijn familie, de wijk waarin hij woont, zijn stad. Maar daar komt nog iets bij. Zijn toekomst valt in duigen. Normaal heeft een mens verwachtingen van het leven. We hebben gezien dat de schrijvers zich mooie posities verwierven bij de koning. Dat waren mensen waar tegen opgekeken werd. Met hun positie zal een bepaald inkomen samengaan. En dat inkomen zal niet slecht zijn. De schrijvers hadden een eigen kamer in het paleis, maar ook in de tempel. Ze behoorden tot de notabelen van het land. Nu Baruch zich realiseert dat niet alleen de huizen in de brand gaan maar ook de hele stad en het paleis en de tempel, stort zijn hele toekomst in. Weg mooi vooruitzicht. Weg toekomstige erzetel in het paleis. Weg al de mensen die hem respectvol groeten. Weg familie en vrienden die bij feestelijke gelegenheden om hem heen staan alsof hij de belangrijkste gast van het partijtje is.

Zo zegt de HEERE: Zie, wat Ik gebouwd heb, ga Ik afbreken, en wat Ik gepland heb, ga Ik wegrukken, zelfs heel dit land.

De aspiraties van Baruch en de moeite van de HEERE.

Wat is er van hem geworden? Hij zit bij Jeremia. Inderdaad een groot profeet in de ogen van Baruch. Maar wie kijkt nog tegen Jeremia op? Wie kijkt er naar uit om hem te horen of te zien? De mensen kiezen de overkant van de straat als ze Jeremia voorbij komen. De man wordt gemeden als de pest. Hij mag niet eens meer op het tempelplein komen. Hij wordt veracht en bijna niemand houdt nog van hem. Dat mag vroeger in de tijd van koning Josia anders geweest zijn; het is nu de bittere realiteit. En dan mag Baruch de profetieën opschrijven. Daar zal hij niet veel eer mee inleggen. Het komt hem eerder te staan op spottende opmerkingen en achterklap. Het is net alsof Jeremia een

ziekte heeft waar Baruch nu ook mee besmet is. Mooie boel. Weg toekomst. Weg aspiraties. Weg roem. Het is allemaal weg. Baruch kan er naar fluiten. Blijkbaar is dit de geestesgesteldheid van Baruch. Daar legt God de vinger bij. De HEERE zegt: 'Baruch ben jij niet erg bezig met je eigen zaken, met jouw toekomst? Met jouw verwachtingen? Wat denk je dan van Mij, zegt de HEERE. Baruch, probeer je eens in Mij te verplaatsen. Kijk eens goed als je wilt. Zie je dan niet wat Ik allemaal heb opgebouwd. Zie je niet wat Ik heb geplant en heb laten groeien. Het had zo mooi kunnen zijn. Israël, het verbond. De tempel. De koning. Recht en gerechtigheid. Trouw. Liefde. Naastenliefde. Barmhartigheid. Maar wat is er van geworden? Het is de HEERE bij de handen afgebroken. Zijn volk Israël heeft de zaak verknoeid. Al het werk, alles wat God in dat volk heeft geïnvesteerd, al de verwachtingen die Hij had, het is allemaal op niets uitgelopen. Wat doet dat met Mij, vraagt de HEERE aan Baruch. Heb je daar wel eens over nagedacht?' Het is wel goed dat de HEERE de manier waarop wij tegen de dingen aankijken, corrigeert. Wij zijn misschien wel erg met onszelf bezig. Wij lijken te vaak misschien op Jona die onder de schaduw van de wonderboom zat. Onder die boom wachtte hij op het oordeel van God over de stad Nineve. Toen God de boom liet verdorren, was Jona helemaal uit zijn doen. Wat hem toch overkomen was, het was meer dan verschrikkelijk. Maar God wilde Zijn profeet een les leren. Jona, jij jammert om wat je niet eens zelf hebt gemaakt; die boom. Ben je niet erg bezig met jezelf? Wat denk je van Mij, zegt de HEERE. Heb je je wel eens afgevraagd wat dit met Mij doet? Jona 4:9-11 *Maar God zei tegen Jona: Bent u terecht in woede ontstoken over die wonderboom? Hij zei: Terecht ben ik in woede ontstoken, tot de dood toe. Daarop zei de HEERE: Ú ontziet die wonderboom, waarvoor u niet gezwoegd hebt en die u niet hebt laten groeien, die in één nacht ontstond en in één nacht verging. Zou Ík dan die grote stad Ninevé niet ontzien, waarin meer dan honderdtwintigduizend mensen zijn die het verschil tussen hun rechter- en hun linkerhand niet weten, en daarbij veel vee? Probeer eens met Gods ogen naar de dingen te kijken. 'Jona, zegt God, je zit te wachten totdat Ik Nineve omkeer, een stad vol met mensen, mannen, vrouwen, kinderen, ouderen en ook nog eens heel veel vee. Jona dat heb Ik allemaal gemaakt. Denk je dat het plezierig is voor Mij, zegt de HEERE om dat wat Ik heb opgebouwd af te breken? Denk je dat het iets moois is wanneer Ik met wortel en tak uitruk wat Ik Zelf heb geplant?' Voor God is dit zwaar. Dat mogen we ons best eens realiseren. En dan is er nog iets.*

En zou ú voor uzelf grote dingen zoeken?

Baruch heeft een heel andere agenda dan God.

Wij mensen lijken soms wel een heel andere agenda te hebben dan God. En dan gaat het ook nog om mensen als Baruch, iemand die veel sympathie voelt voor Jeremia. Goed, als Baruch al die profetieën achter elkaar moet opschrijven, lijkt er geen einde te komen aan de narigheid. Dat wordt hem op een gegeven moment teveel. Maar op zich moet Baruch – net als verschillende andere schrijvers – aan de kant van Jeremia gestaan hebben. Baruch moet dus als geen ander geweten hebben dat in Gods optiek het einde dichtbij is. Het oordeel zal niet lang meer op zich laten wachten. Natuurlijk er wordt geen datum genoemd, de precieze maand en het jaartal ontbreken, maar aan alles wordt duidelijk dat het vonnis zich samentrekt rondom de stad Jeruzalem en de tempel. De relatie met de koning

van Babel is zeer onrustig. Het leger van Babel heeft bij tijden de handen vol aan dit kleine opstandige volkje. Het is waar dat Gods geduld groot is. Gods geduld maakt dat men bepaalde verwachtingen die men had, heeft moeten bijstellen. De datum van het oordeel verschoof telkens weer naar de toekomst. Dat kan verwarring in de hand werken en maken dat de mens zijn eigen agenda trekt. Hoe dan ook, feit is dat Baruch bezig is met zijn eigen toekomst, met zijn aspiraties. Hij kijkt naar baantjes die geschikt voor hem zijn. Hij zoekt de maatschappelijke ladder die hij tot op grote hoogte wil beklimmen. Hij blijft voor zichzelf een leuke aantrekkelijke en eervolle toekomst zien, terwijl er voor God bijna niets leuks meer aan is. God ziet het einde, Baruch hoopt op een nieuw begin. God ziet het oordeel dichtbij. Baruch hoopt op roem en geld en aanzien. Dit is iets wat ook wij, die bezig zijn met de profetieën van Jeremia ons kunnen afvragen. Hoe staan wij in de tijd? Wij zien Gods boosheid. Wij zien het einde van de kerk en het einde van een samenleving dichterbij. Wij zien Gods toorn over zoveel veranderingen waarin de rechtvaardigheid die God van ons mensen vraagt teruggesnoeid wordt en in de buurt komt van onrecht of de grenzen van het recht verbreekt. Maar hoe kijken wij persoonlijk naar onszelf, naar ons gezin als het ons gegeven is, de kinderen, de kleinkinderen? Zoeken wij ook eer en roem en posities die aanzien geven. Is deze geschiedenis ook niet ontdekkend voor ons in die zin dat verborgen ambities bloot komen te liggen, hoge toekomstverwachtingen. Zijn wij bezig met de dingen van God of die van onszelf? Soms zijn ook wij hierin mogelijk heel dubbel. Aan de ene kant vol van Gods afgrijzen over de situatie in ons land en volk en kerk. Maar aan de andere kant doen we wel mee met de ratrace en willen we feitelijk misschien wel wat alle mensen willen, roem en geld. God houdt het Baruch voor. Baruch zie je wat je doet? Terwijl je verdriet hebt om wat er allemaal staat te gebeuren aan oordeel en straffen en verwoestingen, ben je op hetzelfde moment bezig met je eigen carrière. De HEERE zegt het in Jeremia 45:5 *En zou ú voor uzelf grote dingen zoeken? Zoek ze niet, want zie, Ik ga onheil brengen over alle vlees, spreekt de HEERE. Maar u zal Ik uw leven ten buit geven in alle plaatsen waarheen u zult gaan.* Baruch krijgt een gevoelige tik over de vingers. Hoe heilzaam kan dat zijn. Misschien hebben wij dat allemaal wel eens nodig. God vraagt: 'Waar bent u mee bezig?' De HEERE wil graag de agenda's gelijk zetten. Baruch moet ophouden alleen maar aan zijn eigen toekomst te denken. Daar komt toch niets van terecht, want God gaat onheil brengen over al wat leeft. Dat kan Baruch weten. Als er een is die zich hiervan bewust zou moeten zijn, is dat Baruch. Wat bezielt ons, zo kun je je afvragen dat we ondanks het feit dat we ons bewust zijn van de komende toorn, toch zelf nog mee willen pikken wat we mee kunnen pikken. Vreemd. Is het dan verkeerd om invloed te hebben? Nee. Is het verkeerd om iets voor anderen te betekenen? Nee. Is het verkeerd om een zekere bekendheid te genieten? Is geld verdienen verkeerd? Nee. Ook kan het zich best voordoen bij mensen die sterk overtuigd zijn dat we als wereld op het einde afsnellen, als water naar het dal. Maar het moet ons daarom niet te doen zijn. We moeten goed op de agenda van God letten en proberen realistisch te zijn.

Kennen wij de agenda van God?

Het leven als buit.

Ook is het waardevol te bedenken hoe God er in staat. Wat dit voor de HEERE moet betekenen? Wij

horen bij God. Als God verdriet heeft, zullen wij dan blij zijn? Als de HEERE moet beëindigen waar Hij Zelf mee begonnen is, zullen wij dan grote verwachtingen koesteren voor ons leven hier en nu? We mogen al blij zijn wanneer de HEERE ons spaart en bewaart. Wij mogen al dankbaar zijn als we het er levend afbrengen. Dat is het wat de HEERE aan Baruch belooft, zijn leven. Hij zal niet omkomen bij de vernietiging van Jeruzalem. En dat is ook gebeurd. Jeremia 45:5 *Maar u zal Ik uw leven ten buit geven in alle plaatsen waarheen u zult gaan.* Wanneer we in veel opzichten op Baruch lijken – als dienaar van het profetische werk van de HEERE – dan zou dit ook voor ons op deze aarde weggelegd kunnen zijn: ons leven. Een van de meest lastige zaken voor een gelovig mens is de verwachting; de verwachting die hij koestert van het leven. De verwachting van God. De verwachting van zijn omgeving. Wanneer iemand hoge verwachtingen koestert kunnen hem verdriet, teleurstelling en boosheid overkomen en al dat soort dingen waar een mens niet beter van wordt. U kent de uitdrukking: *I never promised you a rose garden.* Die is bedoeld voor mensen die lijden aan te hoge verwachtingen. Het beste voor een mens in medisch en sociaal – maar zeker ook in religieus opzicht – is *realisme* in verwachtingen. Wanneer je als metgezel van Jeremia – en kind van God – het oordeel dichterbij ziet komen dan is het feit ‘dat je nog leeft’ al heel wat. Iemand kan zeggen: ‘Nou ja, het is in jouw ogen misschien niet veel maar ik ben er nog.’ Iemand kan zoiets met een zekere dankbaarheid zeggen. Wetend dat lang niet alle mensen hem dit na kunnen zeggen. Zo iemand zal nog meer blijdschap en dankbaarheid kennen in de wetenschap dat zijn ziel door God wordt bewaard zelfs door de dood heen. Maar ook het feit dat iemand ‘er nog is aan deze kant van de dood’, kan reden zijn tot grote dankbaarheid. Terwijl dit in de ogen van anderen misschien het volstrekte minimum is, kan het voor de betrokkene het maximum zijn. Voor de een is dit – als dit alles is wat er is – wellicht reden tot bitterheid en klachten. Voor de ander is dit – als dit er nog is – reden tot blijdschap en dankbaarheid. Dat zit hem niet in de feitelijke situatie. Het zit hem in *de verwachtingen*. In die zin is het bijzonder wezenlijk wat het woord van God met Baruch doet. God neemt zijn verdriet en zijn aspiraties niet weg. Maar God maakt hem reëel. Dat helpt hem om verder te gaan en dankbaar en blij te zijn met wat hij heeft; ook al is het weinig. Al is het alleen het feit dat hij kan zeggen: ‘Ik ben er nog.’

